

Vítězslav Nezval: PAPOUŠEK NA MOTOCYKLU ČILI O ŘEMESLE BÁSNICKÉM

Je to třeba říci bez okolků. Marně jsem čekal na příchod jasnovidné stenotypistky, když horečka, vysvobodivši se z lékařských encyklopedií, obsáhla ohňostroje a tančí. Má půvabná sestřenko, má rádiová holubice, bon vent, bonne mer. Ten, kdo přišel z nenadálého klidu nemocnice anebo z bulvárů minulého století a naklonil ucho k mé hlavě, uslyší zvonění třiceti budíčků.

Nervózní zdraví 20. století je předpokladem moderní poezie, umožňující rychlé asociace a volné představy.

Jsem zaujat pro svůj způsob.

Básníci minulého času holdovali filosofii. Myšlenka. Její nenadálé odstupňování. Dedukce, indukce, rozvedení syžetu, závěr. Logika pojmů všacených do slavnostního hávu. Hú, jaká práce! — Plesnivě nevlídno pracoven. Myslitelé.

Starý způsob tvoření, neorganický, podřizující se ideologii, syžetu a logice.

Jsem v neustálém kontaktu se svým trávením. Všecky smysly v chodu. 36 antén a instinkt věčně protékající. Všecky se

slévají k jedinému bodu šachovnice. Souhrn chvění a jeho šipky — hle senzibilita.

Nový způsob, organický a fyziologický růst z představ a jejich reprodukčních zákonů.

Hle, to jste vy, jež mne vytváříte. Sluch, jímž jsem přiváděn k věčnému spánku. Neustálé hučení proménád. Tupé lomozy, jimiž jsem usmrcován. Je třeba pohlédnout vzhůru na letící aeroplán a uslyšet skřivánčí píseň. Stav citlivosti v deliriu.

Auditivní typy umělců poklesají s kursem romantické kontemplace.

Hle, to jste vy. Oči, jimiž jsem probouzen k životu. Je třeba vidět elektrické květiny a cítit vůni v odporné tlačenici. Magická zrcadla, oči, vidmo pralesa a tučné verše na nároží. Hle, to jste vy. Modré barvy halen, tato kolmá nebesa, kokardy drožkářů. A neustálá přítomnost nových zahrad a vino-braní, mých ptáků. Nezapomenutelné pohádky.

Superiorita představy zrozené z moderních velkoměstských skutečností zvýšila vizuální schopnost dnešního umělce.

Není pro mne pojmů. Pryč se syžetem! To vše jsem spatřoval každodenně v několika zlomcích vteřiny. Nosím vás s sebou bez filosofické souvislosti. To jste vy, jež mne vytváříte. Hle, to jsem já. Souhra představ těchto papoušků s kouzelnými jmény.

Pojem a syžet jsou odvozené koreláty filosofických epoch. Logická a ideologická scholatika.

Představa, primární a fyziologický korelát.

Neustálé pronikání. Vždy jiná směs. Zákon asociace, nejiná síla než ta, jež ovládá mou žízeň a mé vášně.

Je třeba neustále naslouchat tomuto zákonu. Lenosti, hydro, jež chceš být věčně ukájena. Je třeba neustále vynalézat.

Zákonnost této poezie, zcela životná jako zákonnost snu.

Kouzelník, jenž z nekonečnosti možností vybral vždy jedinou. Prvky v neustálém víření. Hle, některé udice:

Poetická inteligence spočívá v přehlušení načerpané inteligence.

PŘEDSTAVA: Tvar zaostřený v zrcadle. Ohnivý papoušek nebo lampión. Opona padá. Tvar zaostřený v zrcadle.

ASOCIACE: Alchymistka rychlejší nežli rádio. Je to zcela přirozené jako výměna krve. Jiskry přeskakující z hvězdy na hvězdu.

Asociace primární, obecně platná, zprostředkující stav otevřené hypnózy mezi básníkem a čtenářem.

Asociace sekundární, závislá na individuální paměti.

RYTMUS: Síla, jež přetrhává souvislost tepu. Mezery v logickém. Není plynulosti. Je jiskření. Představy vržené a odvržené, kolibříci za určitého osvětlení. Řada signálů.

Rým: Sbližovat vzdálené pustiny, časy, plemena a kasty souzvukem slova. Vynalézat podivuhodná přátelství.

Nutnost představové kvality rýmujících se slov.

Asonance: Bystrá, mondénní, neodolatelná. Je to labilní a kouzelné jako přístav před odjezdem, láska těch, již na sebe letmo pohleděli a milovali se. Zábavné mezaliance.

Asonance připouští velké množství asociací, nejsou zatížena akustickou vazbou tak legálně jako rým.

Metafora: galantní exaltovaný světák.

Metafora: nástroj básnické transfigurace.

Umění: Umění zachycovat a řídit tyto běžce. Umění ekvilibristiky. Hle, maximální výkon, toť hra.

Práce: ta předcházela. Otažte se tanečnic a polykačů ohně. Otažte se papouška, jedoucího na motocyklu.

Absolutní zoládnutí formy a konstrukce. Vytvoření pleti.

Múza: To se udává tím vůně.

Múza.

Axióma tohoto způsobu, zcela fyziologický pochod. Ukájení pudu poetického.

Integrální účelnost.

Umění: velicí milovníci, smělí a krásní, procházejí brlohem onanistů.

Křídla.

Báseň: Zázračný pták, papoušek na motocyklu. Směšný, prohnáný a zázračný. Věc jako mýdlo, perleťový nůž či aeroplán.

Sověbytný reálný objekt ve světě představ a jejich forem, neodvislý od světa jevů.

Materiál, z něhož vyrůstá jeho poetická nadstavba.

Některé záliby: Křiklavé barvy, kolotoč, obrázky světic v krajkách, harmonika, hráči z Jenofefy, lidé v zástěrách, planety, kořalka, venkov, pohádky a jejich asociace.

Některé záliby: Pudr, výkladní skříně, parky, proměnáda, orchestriony, kavárna, rozmar, kravaty, umělé květiny a jejich asociace.

Láska k Múze.

Nové směsi: Historie a bajky promíšené s povídkami z music-hallu. Zázračné křížení.

Invence.

Emoce: Maximum emocí za vteřinu. Ne popis. Souhrnná představa: Reflektor, jenž má účinek. Rána ve spánku, jenž vzbuzuje sen. Pochod jako ve snu. Od účinku k jednotlivostem. Světlý bod, jenž rozvířil hladinu.

Psychoanalytikové objeví patrně zase pravý smysl této poezie.

Účel: Emoce.

V den posledního soudu bude mi třeba vrhnout před tvář stvořitelovu místo cynické mrtvoly, tohoto žalostného spáleniště, 2 nebo 3 básně. Obohatil jsem svět o 2 nebo 3 nové papoušky. Celníku Rousseau:

„Grešlička almužna malá
ta mu do ráje pomáhala.“

(Host III, str. 220–223, červenec 1924)

Karel Teige: O HUMORU, KLAUNECH
A DADAISTECH

Nic není přirozenějšího, jestliže v tomto slzavém údolí člověk veden správným a zdravým instinktem a tím, co se zve darem vitality, pokouší se, *aby se nudil co možná nejméně*. Pro moderního člověka bylo by totiž asi největším neštěstím vést život nudný: nuda pronásleduje a tíží zlým osudem, v nudě si libovali jen špatní básníci pozdní, řekli bychom úpadkové dekadence. Víme, *že člověk je zvíře, které se směje*, asi prostě proto, *že je rozumné zvíře. Nemiluje příliš nanicovaté teskno*. I na rozvalinách a na troskách klíčící veselost, kterou tu zapustila nekonečná duchovní potřeba radosti a štěstí. Bývá dokonce vnitřní potřebou smáti se v nejtragičtějších hodinách: víme, jakými novými a divokými květy vykvetl humor za světové války, víme, že dokonce v jejím víru zrodily se zcela nové formy humoru, že se tu mihla figurína moderního Sancho Panzy: *dobrého vojáka Švejka*. Ostatně i *šibeniční humor je rozkošná kytička*.

Je to naše veliké štěstí, naše vzácná privilej, že v nejistotě doby, v nejistotě zítřků, nejistotě našich cest, uprostřed každodenních trpkých zklamání *dovedeme se srdečně zasmát*. Dovedeme se bavit tragickou a nesmyslnou situací světa, dovedeme zneužívat vlastní bídy pro bezuzdné šprýmy. Potřebujeme jako soli veselého, zábavného humoristického umění. Moderní Múzy jsou, toť jisto, víceméně lehké Múzy. Dnešní člověk, těžce zápasící o svou existenci, má příliš málo kdy a